

PROGRAM PRAC
KONSERWATORSKICH I RESTAURATORSKICH
WYRBANYCH ELEMENTÓW WYSTROJU WNĘŻA
KOŚCIOŁA PW. ŚW. JÓZEFA W DĄBROSZYNIE

*Opracował: Piotr Maćko
Ul. K. Jagiellończyka 4/7
87 – 100 Toruń
Tel. 693 894 697
Nr dyplomu: 1400/122867/2008*

2023

DZIEŁO KONSERWATORSKIE I DOKUMENTACJA CHRONIONE PRAWEM AUTORSKIM

*Prawo autorskie, zgodnie z art. 1, Ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych z dnia 04 02 1994 r. Dz. U. Nr 24, poz. 83 z dnia 23 02 1994 r.
(Dz. U. Z 2006 r. nr 90 z późn. zm.)*

1.0. KARTA IDENTYFIKACYJNA ZABYTKU I DOKUMENTACJI

L – 274/A

04.01. 2008

NR REJESTRU ZABYTKÓW

NR INW. ZBIORU

NR INW. PRACOWNI KONS.

1.1. DANE PRZED ROZPOCZĘCIEM PRAC

RODZAJ stolarka -empora, schody, drzwi, okna
ewentualnie określenie stosunku do większej całości

AUTOR, WARSZTAT, SZKOŁA brak

SYGNATURA brak

także inicjały i znaki cechowe

INSKRYPCJE brak

rodzaj, ewentualnie treść; nalepki, znaki fabryczne, firmowe, kontrolne itp.

DATOWANIE XVIIw, 1825-1828. **POCHODZENIE**

MIEJSCE PRZECHOWYWANIA/LOKALIZACJA Dąbroszyn, 66-470 Kostrzyn nad Odrą

WŁAŚCICIEL/UŻYTKOWNIK Parafia Rzymskokatolicka pw. Najświętszej Maryi Matki Kocioła,
ul. Kard. S. Wyszyńskiego 2, 66 – 470 Kostrzyn nad Odrą,

MATERIAŁY I TECHNIKA ORYGINAŁU

szkielet (korpus), siedzisko; wykończenie powierzchni, zdobnictwo i elementy uzupełniające

MATERIAŁY I TECHNIKA NAWARSTWIEN

WCZEŚNIEJSZE KONSERWACJE (LUB RENOWACJE): TAK • ; NIE

DATY WYKONANIA

WCZEŚNIEJSZE DOKUMENTACJE: TAK ; NIE •

1.3 DANE O DOKUMENTACJI

LICZBA STRON TEKSTU

LICZBA FOTOGRAFII

DATA I MIEJSCE WYKONANIA

MIEJSCE PRZECHOWYWANIA

1 EGZ. Parafia Rzymskokatolicka pw. Najświętszej Maryi Matki Kocioła, ul. Kard. S. Wyszyńskiego 2,
66 – 470 Kostrzyn nad Odrą,

1 EGZ. Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Zielonej Górze, Delegatura w Gorzowie Wlkp.,
ul. Kosynierów Gdyńskich 75, 66-400 Gorzów Wlkp.

2.0. ZAGADNIENIA HISTORYCZNE

Kościół w Dąbroszynie wzniesiony został pod koniec XVII wieku z inicjatywy rodziny von Schoening. W latach 1825-1828 obiekt przeszedł gruntowny remont. Przebudowa świątyni w stylu neogotyckim, nadzorowana była przez królewskiego inspektora budowlanego Elchnera. W XIX wieku wnętrze świątyni wzbogacone zostało o emporę muzyczną w części zachodniej oraz emporę kolatorską w części południowej świątyni.

W 2017 roku przeprowadzono gruntowny remont wnętrza świątyni polegający na odtworzeniu pierwotnego wystroju malarskiego ścian i stropu kościoła.

Z kolei w 2018 roku pracami konserwatorskimi objęte zostały malowidła umieszczone w balustradzie empory kolatorskiej

3.0. OPIS, ANALIZA FORMY, FUNKCJI I TREŚCI

Kościół jest budowlą orientowaną, założoną na planie krzyża łacińskiego z wieżą po stronie zachodniej i dawną kaplicą grobową po stronie wschodniej (obecnie pełniącą funkcję zakrystii). Wewnątrz świątyni zachowały się elementy historycznego wystroju oraz wyposażenia: stolarka drzwiowa, dwa barokowe pomniki epitafijne, empora muzyczna w części zachodniej, empora kolatorska w części południowej wraz z malowidłami w płycinach balustrad oraz piecem.

Drzwi oddzielające kruchtę od korpusu kościoła czteroskrzydłowej o nierównych skrzydłach, rozwierane.

4.0. TECHNIKA ORYGINAŁU I ANALIZA SPOSOBU WYKONANIA

Empory, schody oraz drzwi oddzielające kruchtę pod wieżą od korpusu kościoła wykonane zostały z drewna sosnowego. Poszczególne elementy konstrukcji łączone ze sobą za pomocą piór, kołowane. Elementy profilowane balustrad empor wykonane z drewna lipowego. Stolarka drzwiowa, konstrukcja schodów oraz empory polichromowane, w przypadku empor profilowane elementy wystroju dodatkowo złożone. Powierzchnie empor pokryte gruntem kredowo-klejowym. Warstwa malarska wykonana została przy użyciu farb na bazie spoiwa temperowego z dużą ilością oleju.

Złocenia wykonane złotem płatkowym polerowane w technice na pulment czerwony.

Stolarka drzwiowa oraz konstrukcja schodów prowadzących na emporę muzyczną malowane przy użyciu farb na bazie spoiwa olejnego.

Ramy okienne wykonane z ceowników stalowych, malowane z wtórnym szkleniem.

5.0. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

W obrębie empor oraz schodów stwierdzono liczne ślady zniszczeń, powstałych w wyniku działania owadów (kołatek domowy). Częściowo struktura drewna konstrukcji schodów zdeintegrowana. Ponadto, odnotowano znaczne ubytki powierzchni, powstałe w wyniku mechanicznego uszkodzenia poszczególnych elementów konstrukcji m.in. w obrębie kolumn, kapiteli, dekoracyjnych profili, balustrad i schodów. Powierzchnie empor, schodów oraz stolarki drzwiowej wtórnie pokryte licznymi warstwami malarskim.

6.0. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot. 1. *Empora zachodnia, aktualny stan zachowania.*

Fot. 2. *j.w.*

Fot. 3. *Empora południowa, aktualny stan zachowania.*

Fot. 4. *Balustrady empory zachodniej, widoczne odsłonięte ślady złożonej ramy.*

Fot. 5. Kolumna w obrębie empory południowej, widoczne ubytki konstrukcji kapitela

Fot. 6. Kolumna empory południowej, aktualny stan zachowania.

Fot. 7. Schody prowadzące na empore zachodnią, aktualny stan zachowania.

Fot. 8. j.w.

Fot. 9. Drzwi oddzielające kruchtę po wieżę od korpusu kościoła, aktualny stan zachowania.

Fot. 10. Okno w obrębie zakrystii, aktualny stan zachowania.

7.0. CEL ORAZ ZAŁOŻENIA KONSERWACJI I RESTAURACJI

Celem planowanych prac jest przywrócenie pierwotnych walorów estetycznych i funkcjonalnych empor kościoła oraz drzwi łączących kruchtę w korpusie świątyni. Zakłada się również przeprowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich konstrukcji schodów w obrębie wieży kościoła, prowadzących na emporę zachodnią oraz okien zakrystii. W ramach prac wykonane zostaną badania konserwatorskie, obejmujące określenie pierwotnej kolorystyki oraz techniki i technologii wykonania warstw malarskich i złoceń(empora kolatorska) empor, schodów oraz drzwi oddzielających kruchtę od korpusu kościoła i okien zakrystii. Usunięte zostaną wtórne powłoki malarskie oraz odtworzona pierwotna kolorystyka w/w elementów.

Ponadto, przeprowadzony zostanie zabieg dezynfekcji oraz dezynsekcji konserwowanych elementów drewna. Ze względu zróżnicowanych stan zachowania konstrukcji empor oraz schodów, zakłada się strukturalne wzmocnienie osłabionych fragmentów drewna. W obrębie empor wykonana zostanie rekonstrukcją brakujących elementów takich jak kolumny, kapitele, dekoracyjne profile.

W przypadku schodów, ze względu na znaczny spadek wytrzymałości części stopni i podstopnic uwzględnia się ich częściową wymianę. Zrekonstruowane zostaną brakujące tralki balustrad.

Podesty empor zostaną oczyszczone, ich powierzchnie po uzupełnieniu ubytków wycyklinowane oraz zabezpieczone zgodnie z pierwotną kolorystyką.

Ze względu na brak odpowiedniej cyrkulacji powietrza w zakrystii, w ramach prac - poza oczyszczeniem konstrukcji, odtworzeniem pierwotnej kolorystyki ram i wymianą oszklenia - zakłada się modyfikację dwóch stalowych ram okiennych, poprzez montaż w ich konstrukcji otwieranych/uchylnych skrzydeł.

8.0. PROGRAM PRAC

I. EMPORY

1. Dokumentacja fotograficzna

- przed rozpoczęciem prac konserwatorskich, należy wykonać szczegółową dokumentację fotograficzną aktualnego stanu zachowania konstrukcji empor. Ponadto, dokumentacja fotograficzna winna obejmować przebieg prowadzonych prac oraz efekt ich ukończenia.

2. Badania konserwatorskie

- w ramach badań zakłada się wykonanie odkrywek stratygraficznych, celem stwierdzenia obecności pierwotnych warstw malarskich w obrębie empor, ich stanu zachowania oraz sposobu wykonania. Ponadto, zakłada się pobranie próbek materiału zabytkowego celem przeprowadzenia analiz mikroskopowych i mikrochemicznych

3. Oczyszczenie niepolichromowanych powierzchni drewna

- zabieg przeprowadzony zostanie mechanicznie przy użyciu szczotek nylonowych, waty wspomaganych chemicznie detergentem (roztwór preparatu Conrad)

4. Usunięcie wtórnych warstw malarskich

- zabieg przeprowadzony metodą chemiczną przy użyciu mieszaniny rozpuszczalników zagęszczonych metylocelulozą. Uwzględnia się użycie gotowych preparatów do usuwania powłok malarskich.

5. Zabezpieczenie odspojonych zapraw, warstw polichromii, złocen i srebrzeń

- zabieg przeprowadzić przy użyciu bibułki japońskiej i roztworu metylocelulozy

6. Usunięcie błędnie wykonanych uzupełnień ubytków oraz silnie zniszczonych elementów konstrukcji empory

- uzupełnienia ubytków powierzchni kolumn, profili balustrad, które uległy silnemu odspojeniu i deformacji, nie spełniają już swojej roli konstrukcyjnej i estetycznej zostaną usunięte. Zakłada się usunięcie silnie zniszczonych desek podestów empor

7. Dezynfekcja wraz z dezynsekcją

- powierzchnie ze śladami skażenia mikroorganizmami zakłada się pokryć roztworem preparatu np. Biotin T, lub Lichenicida 464 oraz zabezpieczyć folią polietylenową celem spowolnienia odparowania rozpuszczalnika.

- celem dezynsekcji powierzchnie słupów konstrukcyjnych oraz balustrad należy pokryć preparatem Per-xil 10 firmy CTS lub innym o zbliżonych właściwościach oraz zabezpieczyć folią polietylenową.

8. Wzmocnienie osłabionych partii drewna

- zabieg przeprowadzony zostanie przy użyciu roztworu żywicy termoplastycznej Paraloid B-72.

- partie drewna o bardzo dużym spadku wytrzymałości, zdeintegrowane (osypujące się) zakłada się wzmocnić przy użyciu roztworu żywicy epoksydowej Epidian 5 utwardzanej PAC.

9. Uzupelnienie ubytków powierzchni konstrukcji oraz wykonanie brakujących elementów

- rozluźnione elementy konstrukcji zakłada się ponownie zespolić przy pomocy kleju na bazie dyspersji polioctanu winylu lub żywicy poliuretanowej
- do uzupełnień ubytków powierzchni drewna przyjmuje się zastosowanie kitów na bazie spoiwa akrylowego (np. żywica Araldite SV/HV 36 do wykonywania uzupełnień w drewnie) oraz kompozycji żywicy epoksydowej EP 5 utwardzanej PAC z wypełniaczem w postaci pyłu trocinowego

10. Rekonstrukcja brakujących elementów konstrukcji empor

- brakujące kolumny empory zachodniej oraz konstrukcje kapiteli zakłada się uzupełnić zgodnie z pierwotną techniką wykonania.
- ubytki desek podestów empor zostaną uzupełnione przy użyciu drewna historycznego

11. Uzupelnienie ubytków zaprawy

- ubytki zaprawy w obrębie elementów polichromowanych należy uzupełnić gruntem o właściwościach zbliżonych do uzupełnianego materiału (np. szpachlówką Colowood putty firmy Tikkurila lub Modostuc firmy GIMOD srl). Powierzchnia kitów będzie opracowywana na sucho i na mokro papierami ściernymi o różnej gradacji

12. Zaizolowanie oryginalnych wymalowań

- zakłada się zastosowanie werniksu retuszerskiego firmy Maimeri lub Schmincke

13. Uzupelnienie ubytków oryginalnej warstwy malarskiej

- zabieg przeprowadzony farbami odpornymi na działanie czynników atmosferycznych(zwiększona odporność na promienie UV). Uwzględnia się zastosowanie farb akrylowych, na bazie żywic ketonowych, lub ketonowo-mastyksowych.

14. Uzupelnienie ubytków złocień

- zabieg wykonany zgodnie z pierwotną techniką wykonania złocień

15. Zabezpieczenie powierzchni warstwy malarskiej empor

- zabieg przeprowadzony przy użyciu werniks akrylowy firmy Maimeri lub Schmincke

16. Cyklinowanie podestów

- podesty po uzupełnieniu ubytków powierzchni desek poddać należy zabiegowi cyklinowania

17. Zabezpieczenie powierzchni podestów

- podesty po zabiegu cyklinowania należy pokryć warstwą malarską zgodnie z ich pierwotną kolorystyką przy użyciu barwnych lakierów akrylowych. Po wykonaniu barwnej warstwy malarskiej powierzchnie podestów należy zabezpieczyć warstwą bezbarwnego lakieru nawierzchniowego do parkietów na bazie spoiwa poliuretanowego w wersji półmat/mat. Zaleca się zastosowanie lakieru Aqua Seal 2K, bądź innego o zbliżonych właściwościach

18. Zabezpieczenie niepolichromowanych powierzchni drewna

- zabieg przeprowadzony przy użyciu 5% roztworu żywicy termoplastycznej Paraloid B-72.

II. SCHODY WEJŚCIOWE NA EMPORE ZACHODNIĄ ORAZ DRZWI MIĘDZY KRUCHTĄ A KORPUSEM KOŚCIOŁA

1. Dokumentacja fotograficzna

- *przed rozpoczęciem prac konserwatorskich, należy wykonać szczegółową dokumentację fotograficzną aktualnego stanu zachowania konstrukcji schodów i stolarki drzwiowej. Ponadto, dokumentacja fotograficzna winna obejmować przebieg prowadzonych prac oraz efekt ich ukończenia.*

2. Badania konserwatorskie

- *w celu ustalenia pierwotnej kolorystyki konstrukcji schodów oraz stolarki drzwiowej zakłada się wykonanie odkrywek stratygraficznych. Ponadto, zakłada się pobranie próbek materiału zabytkowego celem przeprowadzenia analiz mikroskopowych i mikrochemicznych*

3. Demontaż stolarki drzwiowej łączącej kruchtę z korpusem kościoła

4. Oczyszczenie niepolichromowanych powierzchni drewna

- *zabieg przeprowadzony zostanie mechanicznie przy użyciu szczotek nylonowych, waty wspomaganych chemicznie detergentem (roztwór preparatu Conrad)*

5. Usunięcie wtórnych warstw malarskich

- *zabieg przeprowadzony metodą chemiczną przy użyciu mieszaniny rozpuszczalników zagęszczonych metylocelulozą. Uwzględnia się użycie gotowych preparatów do usuwania powłok malarskich.*

6. Usunięcie błędnie wykonanych uzupełnień ubytków powierzchni stolarki drzwiowej oraz konstrukcji schodów

- *uzupełnienia ubytków powierzchni drewna w obrębie stolarki drzwiowej, stopni, podstopnic oraz balustrad, które uległy rozszczelnieniu, odspojeniu od podłoża oraz stan ich zachowania i sposób wykonania znacznie odbiegają do pierwotnej konstrukcji zostaną usunięte*

7. Dezynfekcja wraz z dezynsekcją

- *powierzchnie ze śladami skażenia mikroorganizmami zakłada się pokryć roztworem preparatu np. Biotin T, lub Lichenicida 464 oraz zabezpieczyć folią polietylenową celem spowolnienia odparowania rozpuszczalnika.*

- *celem dezynsekcji powierzchnie słupów konstrukcyjnych oraz balustrad należy pokryć preparatem Per-xil 10 firmy CTS lub innym o zbliżonych właściwościach oraz zabezpieczyć folią polietylenową.*

8. Wzmocnienie osłabionych partii drewna

- *zabieg przeprowadzony zostanie przy użyciu roztworu żywicy termoplastycznej Paraloid B-72.*

- *partie drewna o bardzo dużym spadku wytrzymałości, zakłada się wzmocnić przy użyciu roztworu żywicy epoksydowej Epidian 5 utwardzanej PAC.*

9. Uzupełnienie ubytków powierzchni stolarki drzwiowej oraz konstrukcji schodów

- rozluźnione elementy konstrukcji zakłada się ponownie zespolić przy pomocy kleju na bazie dyspersji polioctanu winylu lub żywicy poliuretanowej
- do uzupełnień mniejszych ubytków powierzchni drewna przyjmuje się zastosowanie kitów na bazie spoiwa akrylowego (np. żywica Araldite SV/HV 36 do wykonywania uzupełnień w drewnie) oraz kompozycji żywicy epoksydowej EP 5 utwardzanej PAC z wypełniaczem w postaci pyłu trocinowego
- duże ubytki powierzchni konstrukcji uzupełnić metodą flekowania. W tym celu należy zastosować drewno o najwyższych parametrach, uwzględnia się zastosowanie zdrowego drewna rozbiórkowego

10. Rekonstrukcja brakujących elementów konstrukcji schodów

- brakujące elementy balustrad oraz stopni schodów należy odtworzyć zgodnie z pierwotną formą przy użyciu drewna najwyższej klasy, bądź zdrowego drewna historycznego, rozbiórkowego

11. Rekonstrukcja pierwotnej warstwy malarskiej

- zabieg przeprowadzić przy użyciu barwnych lakierów na bazie spoiwa akrylowego, zgodnie z pierwotną kolorystyką konstrukcji schodów oraz stolarki drzwiowej.

12. Zabezpieczenie powierzchni stopni i podstopnic schodów

- po odtworzeniu pierwotnej kolorystyki konstrukcji schodów powierzchnie stopni i podstopnic zabezpieczyć warstwą bezbarwnego lakieru do parkietów na bazie spoiwa poliuretanowego w wersji półmat. Zaleca się zastosowanie lakieru Aqua Seal 2K, bądź innego o zbliżonych właściwościach

13. Ponowny montaż stolarki drzwiowej

III. OKNA ZAKRYSTII

1. Dokumentacja fotograficzna

- przed rozpoczęciem prac konserwatorskich, należy wykonać szczegółową dokumentację fotograficzną aktualnego stanu zachowania konstrukcji stolarki okiennej zakrystii. Ponadto, dokumentacja fotograficzna winna obejmować przebieg prowadzonych prac oraz efekt ich ukończenia.

2. Demontaż oszklenia oraz stalowych ram okiennych oraz zabezpieczenie otworów okiennych

- po usunięciu istniejącego przeszklenia okien należy ostrożnie zdemontować stalowe ramy okienne.
- otwory okienne - po zdemontowaniu ram okiennych - należy zabezpieczyć płytami OSB.

3. Badanie konserwatorskie

- celem określenia pierwotnej kolorystyki okien, należy wykonać odkrywki stratygraficzne oraz pobrać próbki warstw malarskich do analizy mikroskopowej,

4. Oczyszczeni powierzchni stalowych ram

-zabieg przeprowadzić metodą strumieniowo-ścierną

5. Montaż uchylnych skrzydeł w istniejących ramach

-celem stworzenia wymuszonej cyrkulacji powietrza zakrystii, w obrębie dwóch ram okiennych należy zamontować uchylne skrzydła o konstrukcji zbliżonej do istniejących ram (wykonane z użyciem stalowych kątowników na zawiasach motylkowych).

6. Malowanie ram okiennych

-zabieg przeprowadzić przy użyciu farb na bazie spoiwa alkidowego, bądź stosując barwne lakiery samochodowe na bazie spoiwa akrylowego w wersji półmat. Uwzględnić się malowanie metodą proszkową w wersji półmat. Kolorystyka ram okiennych w oparciu o przeprowadzone badania konserwatorskie.

7. Ponowne przeszklenie okien

-zaleca się montaż szyb antycznych

8. Montaż okien